

БОШКО ТОМАШЕВИЋ, КЊИЖЕВНИК

Дух паланке траје без престанка

Драгана Матовић

Мене овде у Србији нису ни покушали да прочитају, а камоли да разумеју

КЊИЖЕВНИК и универзитетски професор Бошко Томашевић, који последњу деценију живи у аустријском граду Инсбруку, каже да има мало тога што га одвраћа од рада на књижевности и писања. Постоји, јер пише. Као производ тог става настао је плодан опус у коме се издвајају песничке књиге: “Картезијански пролаз”, “Чувар времена”, “Преиспитивање извора”, “Архив”, “Сезона без господа” и “Песме од липовог и багремевог дрвета”.

- Удео носталгије једног ствараоца који живи изван државе у којој је рођен може, претпостављам, бити знатан, но код мене је тај удео готово занемарљив. Пре бих рекао да када се сваке године једанпут годишње у Србију вратим без сете, али и с горчином приметим да све оно што сам протекле године или протеклих година књижевности мога матерњег језика дао да је удео огња игноранције апсолутан. Сазнање да сте Нико и Нигде битан је део мога животног искуства, али и неискрпан извор за рад и стварање.

□ *Јесће ли размишљали зашто је то ипак?*

- Домаћи писци, они који никада нису ишетаили из земље рођења, живе, у лажи којом су се оградиле, страховито удобно. Имају државне институције иза себе, свако од њих припада некој од политичких странака, бирократизовани до самозаборава, најмање се баве естетиком, но, далеко више странчарењем у књижевности, међусобно издају похвалнице једни другима, дух паланке овде траје без престанка.

Писци који су се нашли изван чадора, осуђени су на непостојање. Они први, пак, никада неће разумети судбину Црњанског, али ће се под

његовим именом заклињати. У том смислу, ја јесам песник, не бих рекао без завичаја, али писац у чији су се живот уписала бројна прилика боравишта, и та суд-

негује: вишњићевска, вуковска, гусларска.

□ *Члан сите бројних европских удружења - Европске академије наука, француског и аустријског ПЕН-а, као и шамоњских удружења књижевника, али вас нема у српским?*

- Не постојим као некаква очигледна чињеница у овој култури. Ја сам посве непрочитан писац, а то ћу бити све докле док се владајућа парадигма ове културе не промени, из корена. Нисам члан Удружења књижевника Србије, ни Књижевног друштва Србије, ни српског ПЕН-а. Члан сам Societ des Gens des Lettres de France кога је основао Балзак 1834, француског ПЕН-а, аустријског ПЕН-а и Аустријског друштва писаца...

□ *Када најправитије прегледање, могу ли наши савремени писци да иаурирају колегама из других европских земаља?*

- Гледана у целини савремена српска књижевност припада кругу европске књижевности. Велика је то књижевност, то кажем посве одговорно. Живећи толико година у Европи, са овим животним и књижевним искуством, када бих се којим случајем нашао у улози “селектора” наше књижевне репрезентације Европа би се окренула нашој књижевности као некада латиноамеричкој. Српска књижевност обилује и специфичностима, али и општим сјајним местима једне ваљане постмодерне књижевности.

Књижевно-технички дотерана каква јесте, са колоритним карактеристикама српске, словенске душе, та књижевност има места свуда у свету и има реалне изгледе да буде примљена високотиражно. Она има своје Орхане Памуке и своје Кристофе Рансмајере, Мишеле Онфрее, Алберте Мангеле... ◆

Нико, нигде

- КАДА ме питате како живим у Аустрији рећи ћу да ме тамо можете видети у универзитетским библиотекама, у шумама и на глечерима. Одатле се спустим у концертне сале Беча, Берлина, Ахена, походим велике галерије, враћам се у Алпе, спустим се у Београд једном годишње, одам пошту својој Панонији, равници о којој сам управо завршио један роман. *Зове се “Нико, Нигде”.*

Славистика

□ *ПРЕДАВАЛИ сите на европским универзитетима, ипак се после распада СФРЈ догодило са катедрама за славиистику?*

- На тим катедрама, осим у два случаја, од више од сто педесет предавача широм Немачке и Аустрије, предају Хрвати и Бошњаци предмет који се званично назива босански-хрватски-српски. Хрвати не предају српски, ни Бошњаци. Од српског се не чује ни “с”. Андрић и Селимовић се својатају као хрватски, односно бошњачки писци. Српски студенти из Босне, Хрватске и Србије на тим катедрама не чују ништа о српској књижевности. Говорим ово са огорчењем, нао сам аустријски држављанин. То је ствар садашње “политике” спрам српске културе и књижевности. Недавно је на конкурс за предавача БХС књижевности и културе на Универзитету у Инсбруку српског кандидата са библиографијом од преко тридесет књига и са радовима од преко шестстотина јединица “победила” колегица Хрватица са једном књигом и девет библиографских јединица! Том “спеном” владају, са “наших страна” писци попут Угрешинке, Карахасана, а Киш се и не води као српски писац. Тишма је заборављен, колико и Булатовић. А Албахари је анализан у другим рубрикама.

бина ме прати, готово, од рођења. Мене овде у Србији као песника, али и као теоретичара књижевности, нису ни покушали да прочитају, а камоли да разумеју. Традиција у коју сам себе убацио - пресократска, цивилизацијска и космополитска - посве је далека од оне која се овде